

Discussie wordt in elitaire kringen gevoerd

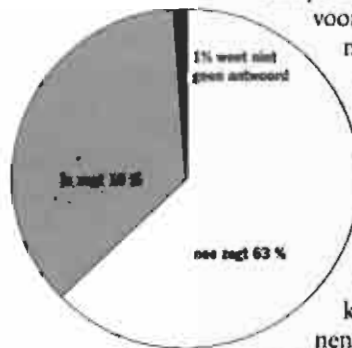
Deze maand wordt besloten welke kunstenaar het slavernijmonument mag maken. Ondertussen weet tweederde van de Surinamers en Antillianen in Nederland niet dat zo'n monument er komt. En als ze horen van de voorgenomen locatie, het Amsterdamse Oosterpark, vinden zij dat een 'tweederangs plek'. 'Het slavernijmonument begint op een zoethoudertje van de politiek te lijken.' Mar Oomen

Er is iets gekks aan de hand met de gang van zaken rond het nationaal slavernijmonument. Deze maand beslissen minister Roger van Boxtel en staatssecretaris Rick van der Ploeg welke kunstenaar zijn ontwerp voor een slavernijmonument mag uitvoeren. De landelijke dagbladen hebben daar de afgelopen maanden redelijk wat aandacht aan besteed. In het stadhuis van Amsterdam en via een website hebben belangstellenden hun mening kunnen geven.

Ondertussen zijn Surinamers en Antillianen in Nederland nauwelijks op de hoogte. Tweederde van hen weet niet dat er een nieuw slavernijmonument gaat komen. Het Utrechtse bureau MCA Communicatie heeft dat in opdracht van Contrast onderzocht. In Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht ondervroeg het bureau 233 Surinamers en Antillianen, een representatief deel van de doelgroep (in heel Nederland wonen zo'n 297.000 Surinamers en 99.000 Antillianen).

'Dit onderzoek kan niet kloppen', reageert Barryl Biekman defensief. Biekman is voorzitter van de Stichting Nationaal Monument Nederlands Slavernijverleden, ook wel het Landelijk Platform Slavernijverleden genoemd. 'Het platform vertegenwoordigt minimaal achttien belanghebbende organisaties die gezamenlijk een achterban hebben van tienduizend mensen. Hoe kunnen Surinamers en Antillianen nu niet op de hoogte zijn?'

Ook Gilbert Wawoe is verbaasd. Hij is voorzitter van het Comité van Aanbeveling Nationaal Monument Slavernijverleden, dat optreedt als adviseur van de overheid en de opdracht heeft een breed draagvlak te creë-

Heeft u gehoord van een nieuw Slavernijmonument in Nederland?

ren voor het monument. 'Er is geen medium dat we niet hebben gebruikt', zegt Wawoe. 'Alle kranten hebben aandacht besteed aan het monument. Er zijn websites, we hebben gezhat, we hebben evenementen georganiseerd. We waren bij de VPRO, bij Mart-radio, Migranten-tv. Bij het debat over het slavernijmonument in het cultureel centrum Cosmic was de zaal afgeladen vol, we hebben zelfs mensen moeten weigeren. Wat kunnen we nog meer doen? Weet u het?'

Goede aarde

Al jaren broeit het in de Surinaamse en Antilliaanse gemeenschap. Waarom weten Nederlanders zo weinig over het Nederland-

se slavernijverleden in Suriname en op de Antillen? Waarom staat daar zo weinig over in de Nederlandse geschiedenisboekjes? Waarom is er in Nederland geen nationaal monument ter herinnering aan de slavernij? Tien jaar geleden organiseerde het 30 juni/1 juli-comité voor het eerst een herdenkingsbijeenkomst op het Surinameplein in Amsterdam. Drie jaar geleden trok de Afro-Europese vrouwenbeweging Sophiedela de stoute schoenen aan en bood het kabinet een petitie aan. Met succes. Het idee om een nationaal monument op te richten ter nagedachtenis van de slavernij viel bij de politiek in goede aarde. Eerst bij Ad Melkert, toen bij Wim Kok en uiteindelijk kreeg minister

Roger van Boxtel van het Grote Steden- en Integratiebeleid de opdracht de totstandkoming van zo'n monument te coördineren en bovendien te financieren.

Er kwam, opererend op op vrijwillige basis, een platform van belangenorganisaties met een algemeen bestuur, een dagelijks bestuur, een uitvoerend bureau, een wetenschappelijke commissie en een permanente adviesraad bestaande uit het Surinaams Inpraakorgaan en het Overlegorgaan Caribische Nederlanders.

Er kwam, betaald door de overheid, een comité van aanbeveling met invloedrijke en deskundige personen dat gevraagd en ongevraagd de minister van advies zou dienen

Een half jaar geleden werd het Oosterpark als locatie voor het monument gekozen.

inzake de herinnering aan het slavernijverleden. Dat comité van aanbeveling vroeg 26 meer en minder bekende zwarte en witte Nederlanders als ambassadeur voor het monument op te treden om zo het draagvlak ervoor te kunnen vergroten.

Er kwam bovendien nog, alsof de bureaucratie niet groot genoeg was, een Begeleidingscommissie en een Commissie van Deskundigen. Van meet af aan was duidelijk dat naast het zogenoemde 'statische' monument, een 'dynamische' variant moest komen in de vorm van een onderzoeks- en onderwijsinstituut met als onderwerp het Nederlands slavernijverleden en zijn erfenis. Na veel wikken en wegen en maanden overleg besloten de verschillende partijen dat het 'statische' monu-

'Ze hadden met een caravan door het land moeten trekken.'

ment in Amsterdam moest komen en wel in het Oosterpark (dan kon het onderzoeksinstituut in het Tropeninstituut ondergebracht worden). Toen dat besluit gevallen was (op 14 november 2000), kon gezocht worden naar een kunstenaar die het monument zou kunnen maken, opdat het in 2001 gereed zou zijn, liefst op 1 juli en anders wat later.

Ontevreden geluiden

Ondertussen waren steeds regelmatigere ontevreden geluiden te horen: waarom moet het allemaal zo snel, we willen het monu-

ment niet in het Oosterpark, dat ligt niet centraal genoeg, daar was vroeger een begraafplaats. Het moet in de Bijlmer, op het Surinameplein, liefst eigenlijk op de Dam.

Contrast besloot het te onderzoeken. Hoe groot is het draagvlak voor een nationaal slavernijmonument, hoe betrokken is de achterban en waar zou het volgens Surinamers en Antillianen moeten komen?

Zoals gezegd: tweederde van de Antillianen en Surinamers is niet op de hoogte. En: in Amsterdam is de achterban beter geïnformeerd dan elders in Nederland. Dat althans zijn de bevindingen van de enquêteurs. Betrokkenen zijn verbaasd. Betrokkenen buitenstaanders kijken niet op van deze uitslag. Het bewijst maar weer eens, zeggen mensen als Hannah Belliot, deelraadvoorzitter van Amsterdam Zuidoost, en historicus Glenn Willemse, dat de discussies rond het slavernijmonument voornamelijk in 'elitaire kringen' gevoerd wordt. 'De verschillende partijen slagen er niet in grote groepen mensen te bereiken', constateert Belliot. 'De discussies zijn in de Tweede Kamer gevoerd. "Gewone" Surinamers en Antillianen staan daar ver vandaan. Daarbij: het Landelijk Platform is gevestigd in Rotterdam, de meeste nazaten van slaven wonen in Amsterdam. Als je een kleine beurs hebt, koop je niet zomaar een retourticketje Rotterdam om even je mening te gaan geven. Ze hadden met een caravan door het land moeten trekken.'

'Er is alleen maar ruzie gemaakt over wie het

voor het zeggen krijgt', zegt Willemse. 'De politiek had er veel meer een issue van moeten maken. Ze hadden campagnes moeten voeren, op scholen, in de media. Er had een spotje van Postbus 51 moeten komen. Daar in had de regering het belang van zo'n monument kunnen benadrukken. Nu begint het slavernijmonument steeds meer op een zoethoudertje van de politiek te lijken.' 'Tsja', reageert antropoloog Gert Oostindij, lid van het comité van aanbeveling. 'Als wetenschapper kan ik nu zeggen: waar het

Wat vindt u van een Slavernijmonument?

Surinamers

Antillianen

‘Goed om aan vroeger terug te denken’

De 46-jarige Lydia Robinson uit Vlaardingen vindt het heel belangrijk voor de Surinaamse gemeenschap dat het monument er komt. Volgens de Surinaamse hebben Surinamers dan eindelijk een plaats waar ze hun emoties kwijt kunnen. Vooral voor de jonge generatie, vindt Robinson, is het goed. ‘Zij weten weinig van de geschiedenis. Op school wordt er nauwelijks over gesproken.’ Door het monument hoopt ze dat er meer aandacht voor het slavernijverleden zal komen, zodat men meer waarde hecht aan dat stuk cultuur. Robinson geeft de voorkeur aan de Amsterdamse Bijlmer boven het Oosterpark. Daar wonen immers de meeste Surinamers, zegt ze. Mensen met affiniteit voor het verleden. Dat het Oosterpark vroeger een begraafplaats was, vindt Robinson geen probleem. ‘Symbolisch kan er een verband gelegd worden. Het is een plaats van mensen die het leven gelaten hebben, zoals de slachtoffers van de slavernij.’

De Rotterdamse Sheryl Merkman (35) is verrast als ze van het monument hoort. Zij vindt het heel belangrijk dat het er komt, omdat veel mensen de slavernijgeschiedenis niet kennen. De Antilliaanse vindt het belangrijk dat mensen aan de gruwelijkheden van het verleden herinnerd worden, zodat het niet weer gebeurt. ‘De slavenkinderen uit die tijd wisten niet beter, de jeugd van nu laat niet zo met zich sullen, dus het zal niet snel weer gebeuren’, vermoedt zij. Merkman vindt dat een monument niet genoeg is. Ze prefereert een nationale herdenkingsdag. ‘Nederland is een multiculturele samenleving, dus dat zal veel mensen in Nederland aanspreken.’

De Dam in Amsterdam vindt ze de meest geschikte locatie. ‘De Dam is een hele centrale plaats, waar veel mensen komen. Een groot standbeeld, daar kan men niet omheen.’ De Antilliaanse vindt de Bijlmer een slechte locatie. ‘In de Bijlmer wonen veel allochtonen en het standbeeld is juist niet voor hen bedoeld. Zij weten het al.’

Ook Hilary Richters (21) uit Rotterdam vindt de Dam de

mooiste locatie, maar ze vreest dat dat niet kan omdat daar al een monument staat. ‘Ik vind dat het een centrale plaats moet krijgen, zodat het een zo breed mogelijk publiek kan bereiken.’

Ze wist niet dat er een monument zou komen, maar, ze ze, ze is niet zo betrokken bij de slavernij. Haar kennis ervan heeft ze uit documentaires op televisie, verhalen van haar ouders en klasgenoten. ‘Ik weet bijvoorbeeld dat de traditionele Surinaamse klederdracht in de tijd van de slavernij tot stand is gekomen, vandaar dat de kleding nauwelijks vorm heeft.’ Ze vindt het wel goed dat er aandacht wordt besteed aan de slavernij. ‘Op school leren de jongeren zo veel over de Holocaust. De documentaires van de concentratiekampen en de treindeportaties staan in mijn geheugen gegrift, maar aan de slavernij werd nauwelijks aandacht besteed. Terwijl de slaven ook gruwelijke dingen hebben meegemaakt.’

Haar vader Emiel Richters (51) wist evenmin dat er een slavernijmonument in Nederland komt. Ook hij heeft niet veel affiniteit met de slavernij. ‘Ik ben een vrij neutrale bewoner van Nederland. Ik voel me geen Surinamer en ook geen Nederlander.’ Hij vindt het ook niet nodig dat een monument in Nederland komt. ‘Ik denk graag vooruit en niet terug. Een monument op de Antillen of in Suriname zou voor de mensen daar prima zijn.’ Emiel vindt het Vondelpark of het Museumplein een betere optie dan het Oosterpark. Het Surinamerplein vindt hij een slechte locatie. De naam van het plein en het monument zou dubbelop zijn.

Zijn eega Muriel Richters (48) weet als enige van de familie dat er een monument komt. Ze vindt het prachtig. ‘Het is een deel van de Nederlandse geschiedenis. Het is belangrijk dat het nageslacht van de slaven kennis neemt van de gebeurtenissen tijdens de slavernij. Bovendien hebben de Surinamers en Antillianen dan een monument waar zij terug kunnen denken aan vroeger. Stella Schaper

ben de ondervraagden wel iets over gehoord. Als mensen geen kranten lezen en alleen naar GTST en voetballen kijken, dan zullen ze niet weten dat er een slavernijmonument komt. Ik denk dat de score niet zo slecht is. Vijf jaar geleden sprak nog niemand over een slavernijmonument. Draagvlak creëer je niet van de ene op de andere dag.’

Voor schrijver/theatermaker Felix de Rooy ligt het voor de hand dat Antillianen en Surinamers niet van zo'n monument hebben gehoord. Want waar, zegt hij, worden de discussies over het slavernijmonument gevoerd: in de ‘politiek correcte media’. En daar hebben Surinamers en Antillianen ‘geen affiniteit mee’. Bovendien, zegt De Rooy, zijn Antillianen en Surinamers vooral bezig met ‘surviven in de maatschappij’. Ze willen helemaal niet herinnerd worden aan hun slavernijachtergrond. Juist door die achtergrond zitten ze in zo'n moeilijke situatie. Antillianen en Surinamers willen integreren in de Nederlandse samenleving. Als kassa-juffrouw willen ze kunnen meepraten over de laatste aflevering van Big Diet. ‘Zie je die vrouwen al voor je?’, vraagt Felix de Rooy met veel compassie door de telefoon. ‘Tijdens de koffiepauze vragen ze hun collega's: en, hebben jullie dat gisteren op tv gezien? Er komt een monument voor de slavernij. Voor geen goud zullen ze daarover beginnen, ze mochten eens slapende honden wakker maken. Liever vergeten ze hun verleden.’

Wel belangrijk

Overigens vindt tweederde van de ondervraagde Antillianen en Surinamers (en dan vooral de ouderen onder hen) het wel belangrijk tot heel belangrijk dat er een slavernijmonument komt. Dat is vraag twee in het onderzoek: ‘Wat vindt u van zo'n monument: heel belangrijk, belangrijk, onbelangrijk, of heel onbelangrijk’. 35 Procent van de Surinamers en 14 procent van de Antillianen antwoordt: heel belangrijk. 28 procent van de Surinamers en 65 procent van de Antillianen antwoordt: belangrijk. Respectievelijk 14 procent en 10 procent maakt het niet uit. 12 procent van de Surinamers en 6 procent van de Antillianen vindt het onbelangrijk. Respectievelijk 7 en 1 procent vindt zo'n monument heel onbelangrijk en 4 procent heeft geen mening. (zie ook de illustratie).

Volgens de enquêteurs Astrid Verwey en Osese Pengel reageerden veel mensen heel emotioneel op deze vraag. Sommigen willen er niets van weten. Dat verleden, vinden zij, moet je laten rusten. Zo'n monument herinnert alleen maar aan een nare, zeer negatieve periode, waar je, telkens als je eraan denkt, alleen maar kwaad en verdrietig van wordt. En dergelijke gevoelens zullen, in de woorden van Verwey, ‘het vooruitgangsproces doen stagneren’. We moeten naar de toekomst kijken, is het advies van deze respondenten, het verleden moeten we laten rusten. Anderen vinden juist: ‘zo'n monumentje alleen is niet genoeg’. Dat is een goedmakertje. Nederland moet excuses aanbieden of, aldus een enkeling, schadevergoedingen gaan betalen.

Er moet in ieder geval, vinden velen, voorlichting komen. Het slavernijverleden moet uitgebreid in de geschiedenisboeken behan-

deld worden. Opdat wij, Antillianen en Surinamers, niet voortdurend hoeven uit te leggen waarom we hier zijn. En er moet, vinden er ook, iets als een cultureel centrum komen. Want, verwoordt Osese Pengel zijn eigen gedachten en die van enkele respondenten: wat hebben wij, nazaten van slaven, aan culturele geschiedenis? Pengel: ‘Waar kunnen wij op terugkijken? Waar kunnen wij trots op zijn? Wij hebben alleen 400 jaar slavernij. Wij hebben geen geschiedenis om tegen op te kijken. Een Hindoestaan of een Javanen heeft nog zijn cultuur en godsdienst die hij uit India en Indonesië heeft meegenomen. Wij hebben alleen dat wat we van de Nederlanders moesten leren nadat we slaaf-af waren.’

Bescheidenheid

‘Zie je wel dat er wel een draagvlak is voor een slavernijmonument’, reageert Barry

Biekman. 'Het Landelijk Platform Slavernijverleden is niet voor niets opgericht. Dat platform bestaat uit nazaten van slaven. Maar, inderdaad: dat neemt niet weg dat de voorlichting over het monument onophoudelijk door moet gaan, ook onder de witte Nederlanders.'

Juist onder witte Nederlanders, vindt Gert Oostindie (en met hem overigens ook veel respondenten). 'Zij moeten dat deel van de geschiedenis goed tot zich nemen. In al hun praatjes over tolerantie en dergelijke is een oproep tot bescheidenheid op zijn plaats.' Oostindie kan zich trouwens best voorstellen dat sommige Surinamers en Antillianen niets met zo'n slavernijmonument te maken willen hebben. Je kunt, zegt hij, op verschillende manieren met de slavernij omgaan. Oostindie: 'Als zo'n monument met slachtofferschap geassocieerd wordt, kan ik begrijpen dat sommige mensen zich ervan willen distantiëren.'

Felix de Rooy is aangenaam verrast door de uitkomst dat maar liefst tweederde van de Antillianen en Surinamers het belangrijk vindt dat er een slavernijmonument komt. De Rooy: 'In hun assimilatiegedrag zien ze toch dat er onderhuids een probleem is. Ze beseffen inmiddels dat het beter is dat probleem aan te pakken dan het uit de weg te gaan. Het vermijdingsgedrag gaat te veel energie kosten. De geschiedenis kan beter recht in de ogen gekeken worden. De wonden moeten eindelijk eens kunnen helen.' Het monument komt er, inclusief een onderzoeks- dan wel onderwijsinstituut, dat wellicht een variant is op het cultureel cen-

'In het Vondelpark zou een publiek mea culpa veel geloofwaardiger klinken.'

trum dat de enquêteurs en sommige respondenten zich wensen. Waar het slavernijmonument komt te staan, weet zo'n 12 procent van alle respondenten: in het Oosterpark. Of de regering en het Landelijk Platform voor deze locatie hadden gekozen als ze eerst op grote schaal Surinamers en Antillianen hadden geconsulteerd, valt ernstig te betwijfelen.

De laatste vraag van het onderzoek luidt: 'wat vindt u de beste locatie voor het slavernijmonument'. De respondenten konden kiezen uit vijf mogelijkheden: De Dam in Amsterdam; het Surinameplein in Amster-

Hannah Belliot: 'Ik had het monument graag op het Bijlmerplein gehad.'

dam; de Bijlmer; het Oosterpark in Amsterdam en Middelburg (met als toevoeging: waar vroeger de schepen van de West Indische Compagnie vertrokken).

Maar 3 (drie) procent van de Surinamers vindt het Oosterpark de meest geschikte locatie. Veel meer voorkeur heeft de Bijlmer (27 procent), het Surinameplein (25 procent) en Middelburg (18 procent). (6 procent kiest voor de Dam en 22 procent heeft geen mening).

Van de Antilliaanse respondenten kiest 6 procent voor het Oosterpark. Bij hen is het Surinameplein het minst populair: slechts 4 procent vindt dat een geschikte locatie. (Felix de Rooy: 'Natuurlijk willen de Antillianen het monument niet op het Surinameplein. Dan trekken de Surinamers de hele slavernij naar zich toe. Dan doen ze alsof alleen hun voorouders slaven zijn geweest.')

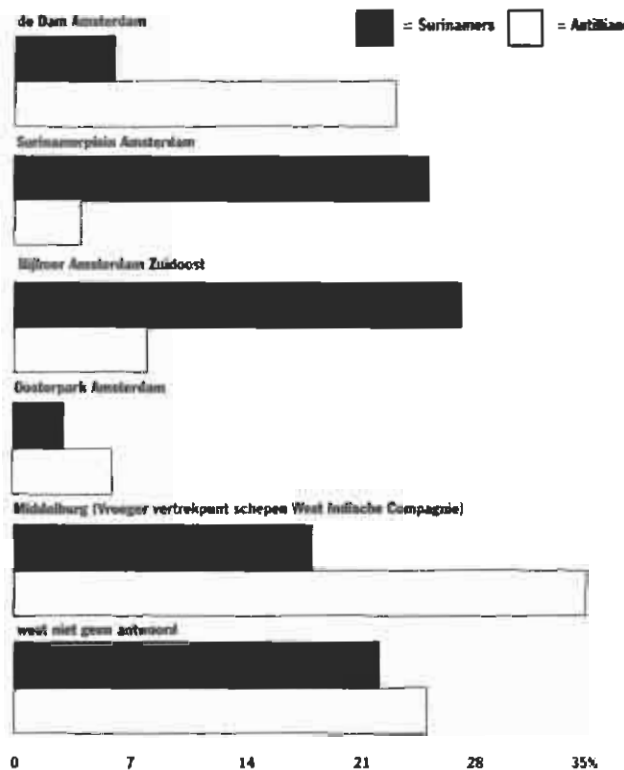
Het slavernijmonument, vinden de meeste respondenten, moet een plek krijgen 'van niveau'. Liefst in de hoofdstad en dan ergens midden in het centrum. Het moet opvallen. Toeristen moeten meteen een compleet beeld van de Nederlandse geschiedenis krijgen. 'De meeste mensen die ik gesproken heb', zegt enquêteur Osese Pengel, 'willen het monument eigenlijk het liefst op de Dam: dat is het meest bezochte plein van Amsterdam en wereldwijd bekend. Maar ja, zeiden ze er meteen bij, dat mag vast niet van de gemeente. Bovendien staat daar al een monument. En de respondenten willen toch ook graag een plek voor zichzelf. Dus kozen ze voor iets anders.'

Middelburg scoort hoog omdat de onder-vraagden ook hechten, aldus enquêteur Ve wey, aan een plek met symbolische waarde. De Bijlmer en het Surinameplein zijn bij Antillianen en bij mensen die niet uit Amsterdam komen minder populair, want minder bekend of minder toegankelijk. 'Toch', zegt Hannah Belliot, 'had ik het graag midden op het Bijlmerplein gehad, pal voor het ING-gebouw. Daar komen zoveel mensen. Je moet zo'n monument niet verstoppen. Je moet het naar de mensen toebrengen. Zo'n beeld moet zichtbaar zijn voor iedereen. Maar dat is een hele persoonlijke, particuliere mening. Net als dat ik eigenlijk vind dat de afschaffing van de slavernij in de eerste plaats een aangelegenheid is van de nazaten van de slaven. 4 mei herdenken de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog toch ook niet samen met de Duitsers?'

Gepasseerd station

De locatie van het slavernijmonument is een gepasseerd station, zeggen Barryl Biekman van het Landelijk Platform Slavernijverleden

Wat vindt u de beste locatie voor dit monument?

'Het heeft veel te lang geduurd'

De Rotterdamse Grace Dosset (29) zag een aantal weken geleden het nieuws over het slavernijmonument in de Spits staan. De Antilliaanse vindt het erg belangrijk dat het monument er komt, zodat mensen op de hoogte worden gebracht van het slavernijverleden. 'Het heeft veel te lang geduurd', zegt Dosset een beetje boos. 'Op school leren de kinderen nauwelijks iets over de slavernij. Eén paragraaf uit het geschiedenisboek misschien, maar daar blijft het bij. Het is zo belangrijk dat de kinderen iets weten over hun verleden. Op een bepaalde leeftijd wordt het kind geconfronteerd met de eigen identiteit. Ze gaan vragen stellen. Een monument kan bijdragen aan de bewustwording van die jongeren.' Een nationale herdenkingsdag aan de slavernij zou volgens Dosset een goed en logisch gevolg zijn. 'Nederland kent een Aruba dag en in Rotterdam wordt ook het Braziliaanse carnaval gevierd, waarom dan niet een dag voor slavernijherdenking?'

'Middelburg zou een goede lokatie zijn, omdat de slavenschepen daar vandaan vertrokken, maar het zou dan minder mensen bereiken dan in het Oosterpark. Het monument moet vooral niet in Luitjebroek of in de Bijlmer komen.'

Ook Gilbert Ballentine (40) was via de media op de hoogte gebracht van de komst van het monument. Ballentine is niet overtuigd van het nut ervan. 'Er zijn al zoveel monumenten, waarom zou er nog een bij moeten? En bovendien: waar wil men aan worden herinnerd?' Ballentine vindt dat de slavernij seculen geleden is en dus niet veel aandacht verdient.

Het Oosterpark zou volgens de Surinaamse Amsterdammer Ballentine wel een goede lokatie voor het monument zijn. 'Het is een culturele omgeving. Het moet in ieder geval in Amsterdam komen, want Amsterdam is de meest culturele stad van Nederland', aldus Ballentine.

Harry Plein (54) hoorde op de radio dat het monument nagedachtenis van de slavernij in Nederland zou komen. Hij vindt het belangrijk voor de mensen die afstammen van slaven en voor de jeugd. 'Het is een stuk wereldgeschiedenis dat je moet kennen.' Alleen een monument vindt Plein echter niet genoeg. 'Een betere voorlichting op scholen over de slavernij zou een nuttige tweede stap kunnen zijn.'

De Dam in het Centrum van Amsterdam is volgens Plein de meest ideale plaats. 'Amsterdammers, de multiculturele samenleving vanuit heel Nederland en toeristen kunnen het monument dan goed zien. De slavernij moet namelijk in de aandacht komen. Mensen van Surinaamse en Antilliaanse origine of van Afrikaanse afkomst zullen nu al wel veel weten over de slavernij, maar ik vraag me af of bijvoorbeeld Aziaten er iets vanaf weten.'

Frank Hanenberg (51) uit Amsterdam vindt het monument niet echt nuttig. Hij had in de krant gelezen dat er een slavernijmonument komt. 'De mensen hebben meer aan een instituut waar de hele historie van de slavernij wordt beschreven en behandeld.' Het Oosterpark vindt hij daarom wel een geschikte lokatie, omdat daar ook het Tropeninstituut in de buurt zit. 'Mensen kunnen eerst buiten naar het monument kijken en vervolgens binnen informatie verkrijgen.' Het monument moet niet op de Dam komen, vindt hij, want dat is te pontificaal. 'De slavernij is wel een deel van de Europese geschiedenis, maar de Dam is overdreven.'

Hanenberg bezocht ook de tentoonstelling met kandidaat-ontwerpen voor het monument. Zijn eerste keuze is een standbeeld waar mensen aan elkaar geketend zitten. Zijn vriendin koos voor het beeld van een schip, waarin vastgeketende slaven liggen. 'Mijn keus was niet het beste ontwerp, maar het spreekt het meest tot de verbeelding. Daarom heb ik uiteindelijk daarvoor gekozen.' Stella Schaper

en Gilbert Wawoe van het Comité van Aanbeveling Nationaal Monument Slavernijverleden. Biekman: 'Belachelijk om daar nu een onderzoek naar te doen.' En ze legt uit hoe de procedure is verlopen. Eerst moest bepaald worden in welke stad het monument zou komen: in Amsterdam, Rotterdam, Den Haag of Middelburg. Middelburg was te ver weg. Rotterdam wachtte af. Den Haag wilde wel, maar Amsterdam had als eerste zijn vinger opgestoken. Uiteindelijk zijn de betrokken partijen met Amsterdam verder gaan praten. De gemeente had tien locaties in de aanbieding, onder meer ergens in de Bijlmer, het Beursplein, het Frederiksplein, het Stationsplein, het Amstelveld, het Oosterpark en aan de kop van de Oostelijke handelskade. Gilbert Wawoe: 'Natuurlijk hadden we liefst het Paleis op de Dam met de grond gelijk gemaakt en daar een monument neergezet. Maar je kunt alleen doen wat haalbaar is. Bovendien wilden we een plek waar we redelijk snel terecht konden en waar in de

buurt ook ruimte zou zijn voor het 'dynamische monument.'

De Bijlmer scoorde hoog bij de verschillende partijen, maar dan zou het alleen een monument voor 'zwarten' zijn. En juist ook witte Nederlanders moesten met het beeld geconfronteerd worden. Het Beursplein

'Een mea culpa in het Oosterpark klinkt als halfzacht gemurmel'

kwam in aanmerking, maar daar, zegt Biekman, 'zou het monument in het niet vallen bij dat grote monument vlakbij waar net een paar maanden eerder duizenden mensen zich verzameld hebben voor die andere herdenking.' Van de twee laatste locaties die na wegstrepen overbleven, voelde Gert Oostindie persoonlijk het meest voor de locatie aan de Oostelijke handelskade. Oostindie: 'Dat was een mooie plek, zo omringd door

allemaal water. Maar het Landelijk Platform wilde graag het Oosterpark, dus het Oosterpark is het geworden.'

Biekman wordt helemaal lyrisch als ze over het Oosterpark vertelt. Alle elementen die nodig zijn om op traditionele wijze de voorouders te herdenken, zijn aanwezig. Er is ruimte. Er is water, lucht en aarde. Er zijn geen hinderlijke trams en bussen. Er zijn geen restricties: alleen van zolaat tot zolaat mogen jullie hier bijeenkomsten houden. Het hele jaar kun je er terecht. Wanneer je maar wilt. Wat nog meer kun je je wensen? 'En voordat we het monument plaatsen', zegt Biekman, 'halen we grote spirituele leiders om de grond te reinigen.'

Met die laatste opmerking doelt ze op het verleden van het park. In het Oosterpark is ooit een begraafplaats geweest: aan de kant van de Muiderkerk, in het hoekje richting Tropeninstituut. Op 1 mei 1894 is de Nieuwe Oosterbegraafplaats geopend. Rond 1900 zijn alle graven in het Oosterpark verplaatst of geruimd.

Afgelegen allochtonenparkje

Bijna niemand van de ondervraagden wist dat in het Oosterpark ooit een begraafplaats is geweest. Desgevraagd zeggen sommigen dat je je doden niet kunt begraven waar al doden zijn begraven. De meesten vinden dat niet zo'n groot probleem. Het feit dat er in het park ooit een begraafplaats was, versterkt wel het gevoel van 'wegstoppen'. Voor veel Antillianen en Surinamers is het Oosterpark een 'tweederangs plek'. In de woorden van Felix de Rooy: 'een afgelegen allochtonenparkje'.

Waarom niet een beeld op het Museumplein of in het Vondelpark, vragen sommigen zich vertwijfeld af. 'In het Vondelpark zou een publiek mea culpa veel geloofwaardiger klinken', vindt Felix de Rooy. 'Nu wordt het monument opgeborgen in zo'n parkje achteraf, zodat toeristen en mensen die voor een dagje naar Amsterdam komen er niet mee geconfronteerd hoeven te worden. Een mea culpa in het Oosterpark klinkt als halfzacht gemurmel.'

Minister Roger van Boxtel wil desgevraagd geen reactie geven. Via zijn woordvoerder laat hij weten dat het werk van de ambassadeurs zijn vruchten nog moeten afwerpen. ■